

„פונדקאי שרצה להיות שנון וצנוע גם יחד, קרא לפונדק שלו: „היין המר“. הוא אומנם הגיש שם יין מצוייך, אבל לקורחות רבים שקראו את השם בחוץ, עיקמו את האף והתלוננו שהוא מר.“

הסיפור שייך לבמאי האיטלקי לואיג'י קומנצ'יני שרואה זהות בין גורלו של הרפונדקאי לגורלם של רבים מבמאי הקולנוע של איטליה. „אצלנו מתייחסים בבוז לקומדיות עממיות, ורק סרטים פוליטיים יומרניים זוכים לתשומת-לב הראויה להם“.

לא רק אצלם. גם בישראל. סירטו של קומנצ'יני הכסף של הזקנה מסתובב בין ארץ כבר כמה שנים ואינו מוצא בית קולנוע. זאת משום שאותם מסכים המתרחמים בהצגת קומדיות עממיות, סבורים שהסרט אינו גס, בוטה וגרוטסקי במידה מספקת, ואילו בתי-הקולנוע שמחפשים יוקרה, טוענים שהסרט אינו רציני די הצורך. מי שבוודאי לא היה מופתע מתגורבות אלה הוא קומנצ'יני עצמו, שאמר פעם כי „מי שמצפה לעשות כסף עם סרט אינטליגנטי, משול לאדם שמנסה לדוג דגים בדייגים“.

יתכן שזה רק עניין של פיגור באופנה. באירופה כבר לפני כמה שנים התחילו

הגברת העשירה: בט דיוויס

„מי שמצפה לעשות כסף עם סרט אינטליגנטי משול לאדם הדג דגים בדייגים“

הזוג העני: סילבאנה מאנגאנו ואלברטו סורדי

אסור עכשיו להסתפק בפרוטות. הניצחון צריך להיות סופי, יש להרוס את הזקנה, לקחת את כל כספה, עד שלא יישאר לה מאומה.“ מהמר מיקצועי, שחזיר בעבר אחר עובדת-הנקיון, ואשר ניסה לשכנע אותה שהוא חבר למישחק הרבה יותר טוב מבעלה, טוען: „כל הוכייה הזאת היא אשליה. את הזקנה אי-אפשר להביס כי היא מסוגלת לשחק עד אינסוף, ואין מי שיכול לעמוד נגדה כל כך הרבה זמן.“

ואכן, מישחק-הקלפים הופך מיבחן סביר לות. מי יצליח להתחזק מעמד זמן רב יותר? הישישה שכוחותיה הפיסיים כלים והולכים או שני העניים שאימת ההפסד גדלה והולכת ככל שרווחיהם הולכים ורופחים. מאחר שיש סיכוי שהסרט בכל זאת יוצג בארץ, לא יהיה זה הגון לגלות כאן כיצד נגמר המאבק, ודי לציין שהאל-גוריה נושאת בחובה את מוסר-ההשכל המר שמתחייב בבסיבות אלה.

אהבת-אנוש. העימות האמיתי בס-

נוף המרהיב של רומא, כדי לשחק בקלפים עם הזקנה ועם נושא כליה. מזה שמונה שנים הם חיים בתיקווה שיום יבוא והם יזכו במישחק, ואז ייצאו ממעגל הרעיוני המחפיר שבו הם חיים, ומזה שמונה שנים, אינם מצליחים להוציא מן הזקנה אפילו פרוטה שחוקה אחת.

לצידם של השניים עומדת, כמובן, כל השכונה. מישחק הקלפים הוא האירוע המרכזי שם, עוזרת-הבית של הזקנה מדור-חת בדייקנות של פרשן ספורט על כל תנועה ושינוי שחל במישחק, ומסביב לטלפון שבקפה הרעוע, יושבים דיירי הפחונים ורוקמים חלומות על תבוסת העשירי, ועל כל מה שאפשר יהיה לעשות בכסף שהיא תפסיד.

ואכן, לילה אחד מתחילים העניים לזכות. הזקנה מתעייפת, הרופא רוצה שהיא תפסיק לשחק, אבל היא אינה מוותרת. אפילו על ערש-דווי היא תמשיך. בין מתן הוראות לסוכן שלה בניו-יורק לבין מע-

דיוויס כסירטו של קומנצ'יני: „הכסף של הזקנה“ כסף זה יצירת השטן

שחקנים סורדי, קוטן, מאנגאנו ודיוויס במישחק הקלפים כסף זה מילחמת מעמדות

רט זה, לדעת סונגו וקומנצ'יני, הוא לא בין העשירים לעניים, אלא בעיקר בין הזקנה לילדה, בתם הבכורה של שני העניים. היא נכה, אינה מחייכת אפילו בשיא תנופת הזכות של הוריה, ובסצנה האחרונה, כשהיא ניצבת מול הישישה, זו אומרת לה: „יש לך עיניים יפות, אבל מורורת מאד.“ הילדה היא היחידה שאינה משתכרת מסיכויי העושר, היא זו שגוררת את אחיה הקטנים, הכולעים בלהיטות כל חדשה ממיגרש מישחק הקלפים, חזרה הביתה, כדי להמשיך בהכנת זרי-

קב אחר מחיר הדולר בגרמניה, היא ממשיכה במרתון המישחק, והעניים ממשיכים להרוויח. בכל מישחק הם מכפילים את הונם. האם עליהם להמשיך ולשחק, או שמא הם צריכים לחדול, לקחת את מה שנמצא כבר בידיהם ולברוח. לשכור נה כולה יש דיעות בנדון. הכומר טוען כי „כסף הוא יצירת השטן“. האינטלקטואל טואל המובטל, מכריז כי „זו מילחמת מעמדות, וכבכל מילחמה צריך לקבוע יעדים מן הרגע הראשון. שגיאתם של בני-הזוג היא שלא חשבו על כך מהתחלה, אבל

קומנצ'יני, שנטל את התסריט של סונגו, ושמר על שמו המקורי (הכסף של הזקנה הוא שמו הצרפתי של הסרט והוא שימושי, פשוט מפני שאין תרגום מדויק לשמו של מישחק הקלפים). הסיף דמויות ועלילות מישנה, עד שנתן לו ממדים של אלגוריה שמטפלת בעימות הניצחון שבין העשירים לעניים, שחוצאותיו כידוע קבועות: העשירים נעשים עשירים יותר והעניים, הופכים מרודים עוד יותר.

מילחמת-מעמדות. בסרט, הזקנה הזקנה (בט דיוויס) היא ישישה הנוודת בעולם בעיקבות האביב בחברת נהגה-מוכירה (ג'וזף קוטן). בכל מקום שבו היא מבקרת, יש לה צמד קורבנות ממשחקים עימה קלפים. היא תמיד ניתנת להם כסף כדי שיהיה להם במה לשחק, ותמיד מחזירה אותו לעצמה, על השולחן הירוק. מולה בעל ואשה המטופלים בארבעה ילדים, מתגוררים בפחון עלוב הממוקם בשכונת פחונים עלובה. הבעל (אלברטו סורדי) מוכר „אלטע זאכן“, האשה (סילבאנה מאנגנו) היא עובדת-ניקיון בחנות. מזה שמונה שנים הם ממחרים, לקראת האביב, אל הווילה המשקיפה על פני ה-

לגלות את ערכיה הסמויים של הקומדיה האיטלקית, וסביר להניח שבעוד כמה שנים זה יקרה גם בארץ. כשהוא יבוא, יהיה לכסף של הזקנה תפקיד חשוב, בי דיוק כמו באירופה.

ניצחון מוכבחה. הרעיון לסרט זה נר-לך אצל התסריטאי רודולפו סונגו באחד מביקוריו בנאפולי. „הייתה במלון מפואר, כאשר אשה זקנה, שירדה מרולס-רויס, פנתה אל השוער ושאלה עם ציצ'יליו ורפפינו, שני נאפוליטנים עניים, נמצאים במקום. השוער ענה כי השניים נמצאים וכי הם עומדים לרשותה. אחרי-כך הסביר לי שהגברת באה מזה כמה שנים לנאפולי, שם לא הכירה איש. בכל פעם, היא נהגה להזמין את שני הקבצנים, להלוות להם כסף ואחר-כך לשחק עימם בקלפים. מדי לילה שיחקו, ובכל בוקר יצאו הרשניים ללא פרוטה בכיסם. הזקנה אומנם נתנה להם כסף, אבל הצליחה תמיד לגבור עליהם במישחק להרוויח את כל כספה בחזרה.“

מסיפור זה נולד תסריט בשם „לו סקור פונה שיינטיפיקו“ (שמו של מישחק קלפים נפוץ באיטליה, הדומה במקצת ל-„מילחמה“).